

Cyngor Sir CEREDIGION County Council

ADRODDIAD I'R:	Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio
DYDDIAD:	9 Medi 2021
LLEOLIAD:	O bell trwy Gynhadledd Fideo
TEITL:	Adroddiad Blynyddol 2020-21 y Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio
PWRPAS YR ADRODDIAD:	Cyflwyno Adroddiad Blynyddol drafft y Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio i'w ystyried, cyn ei gyflwyno i'r Cyngor
PORTFFOLIO CABINET AC AELOD CABINET:	Y Cynghorydd Ray Quant, Dirprwy Arweinydd y Cyngor ac Aelod Cabinet ar gyfer Gwasanaethau Cyfreithiol a Llywodraethu, Pobl a Threfniadaeth a Gwasanaethau Democrataidd

Cefndir

Mae Mesur Llywodraeth Leol (Cymru) 2011 yn ei gwneud hi'n ofynnol i bob Cyngor Sir sefydlu Pwyllgor Archwilio (nawr, ac o hyn ymlaen yn yr Adroddiad hwn, i'w gyfeirio ato fel y 'Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio', yn unol â'r newid enw a gyflwynwyd gan Ddeddf Llywodraeth Leol ac Etholiadau (Cymru) 2021). Mae'r Mesur yn rhagnodi swyddogaethau'r Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio.

Mae Canllawiau Ymarferol CIPFA ar gyfer Awdurdodau Lleol a'r heddlu (argraffiad 2018) yn nodi ei bod yn bwysig bod y Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio yn cael ei ddwyn i gyfrif o ran i ba raddau y mae wedi cyflawni ei bwrpas. Bydd hyn yn cynnwys a yw'r Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio wedi:

- cyflawni ei gylch gorchwyl y cytunwyd arno
- mabwysiadu arfer a argymhellir
- asesu ei effeithiolrwydd ei hun
- asesu anghenion hyfforddi
- asesu effaith y Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio ar lywodraethu, risg a rheolaeth o fewn yr Awdurdod

Yng nghyfarfod y Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio ar 14 Medi 2017 cytunwyd y byddai'r Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio yn cyhoeddi Adroddiad Blynyddol sy'n darparu asesiad ar effeithiolrwydd y Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio ac i roi sicrwydd bod materion wedi cael sylw a symud ymlaen.

Defnyddir Adroddiad Blynyddol y Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio i:

- a) Tynnu sylw at y gwaith a wnaed gan y Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio yn ystod y flwyddyn;
- b) Dangos sut mae'r Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio wedi gwneud gwahaniaeth;
- c) Amlinellu'r flaenraglen waith ar gyfer y flwyddyn i ddod; a
- d) Darparu hunanasesiad a sicrwydd.

Y Sefyllfa Bresennol

Mae adroddiad blynyddol 2020/21 y Cyngor wedi cael ei ddrafftio a'i atodi (yn **Atodiad 1**).

Bydd yr Adroddiad Blynyddol sydd ynghlwm (**Atodiad 1**) yn cael ei gyflwyno i'r Cyngor gan Gadeirydd y Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio, a chaiff ei gyhoeddi ar wefan y Cyngor wedi hynny.

A gwblhawyd Asesiad Effaith Integredig?

Naddo

Os naddo, esboniwch pam

***Crynodeb:** Nid yw'r adroddiad hwn yn cynrychioli newid mewn polisi neu strategaeth.*

LLESIANT CENEDLAETHAU'R DYFODOL:

Hirdymor:	Amherthnasol
Integreiddio:	Amherthnasol
Cydweithio:	Amherthnasol
Cynnwys:	Amherthnasol
Atal:	Amherthnasol

Argymhelliad/Argymhellion: Bod y Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio yn:

- 1) rhoi ei farn ar Baragraff 5 (canlyniadau neu effeithiau gwaith y Pwyllgor); a
- 2) cymeradwyo Adroddiad Blynyddol drafft y Cadeirydd, 2020-21 (Atodiad A), cyn ei gyflwyno i'r Cyngor.

Rhesymau dros y penderfyniad: Cael sicrwydd bod trefniadau effeithiol yn eu lle i reoli materion ariannol, dulliau rheoli risg, rheolaeth fewnol a threfniadau llywodraethu corfforaethol yr awdurdod a bod trefniadau archwilio mewnol ac allanol yr awdurdod yn ddigonol.

Trosolwg a Chraffu:	Amherthnasol
Fframwaith Polisi:	Trefniadau Democrataidd
Blaenoriaethau Corfforaethol:	Thema drawsbynciol i sicrhau bod gwasanaethau'n addas at y diben
Goblygiadau Cyllid a Chaffael:	Dim
Goblygiadau Cyfreithiol:	Dim
Goblygiadau Staffio:	Dim
Goblygiadau Eiddo/Asedau:	Dim
Risg(iau):	Dim

Pwerau Statudol:	Mesur Llywodraeth Leol (Cymru) 2011
Papurau Cefndir:	Dim
Atodiadau:	Atodiad 1: Adroddiad Blynyddol Drafft 2020-21 y Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio
Swyddog Arweiniol Corfforaethol:	Elin Prysor – Swyddog Arweiniol Corfforaethol: Gwasanaethau Cyfreithiol a Llywodraethu (a Swyddog Monitro)
Swyddog Adrodd:	Elin Prysor
Dyddiad:	11 Awst 2021

Atodiad 1

Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio

Cyngor Sir
CEREDIGION
County Council

Adroddiad Blynyddol 2020/21

ADRODDIAD BLYNYDDOL CADEIRYDD Y PWYLLGOR LLYWODRAETHU AC ARCHWILIO AR WEITHGARWCH Y PWYLLGOR AM Y FLWYDDYN 2020/21

1. CYFLWYNIAD

Adroddiad Blynyddol y Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio yw hwn a'i nod yw darparu crynodeb byr o'r gwaith a wnaed yn ystod y flwyddyn, nodi'r gwaith sydd ar y gweill ac amlinellu'r flaenraglen waith ar gyfer y flwyddyn i ddod.

Yn ogystal, bydd yr Adroddiad yn darparu asesiad ar effeithiolrwydd y Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio ac yn rhoi sicrwydd bod materion wedi cael sylw ac wedi symud ymlaen.

Mae'r Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio ('y Pwyllgor') yn grŵp bach sy'n cynnwys saith Aelod â strwythur sy'n gytbwys yn wleidyddol, ac ar hyn o bryd mae'n cynnwys un Aelod Lleyg.

2. CYFARFODYDD

Trefnodd y Pwyllgor bum cyfarfod ar gyfer y flwyddyn i gyd-fynd â blaenraglen waith fanwl i gwmpasu'r holl brif feysydd gwaith sy'n ofynnol o dan ei gylch gorchwyl, ac fe'u cynhaliwyd yn ystod Gorffennaf, Medi a Thachwedd (2020) a Chwefror a Mawrth (2021). Roedd agendâu'r cyfarfodydd yn llawn eitemau i'w hystyried, eu trafod a'u hadolygu.

Mae'n braf nodi bod gwaith y Pwyllgor yn cael ei gefnogi'n dda bob amser gan y Prif Weithredwr, y Swyddog Arweiniol Corfforaethol Cyllid a Chaffael, y Swyddog Arweiniol Corfforaethol Cyfreithiol a Llywodraethu/Swyddog Monitro y Swyddog Arweiniol Corfforaethol – Polisi, Perfformiad a Diogelu'r Cyhoedd, y Pennaeth Archwilio Mewnol, y Swyddog Llywodraethu yn ogystal ag Archwilio Cymru.

3. RÔL Y PWYLLGOR

Yn unol â Canllawiau Ymarferol CIPFA ar gyfer Pwyllgorau Archwilio Awdurdodau Lleol 2018, pwrpas y Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio yw:

- Gweithredu fel cydran allweddol yn fframwaith llywodraethu'r awdurdod. Ei swyddogaeth yw darparu adnodd annibynnol a lefel uchel i gefnogi llywodraethu da a rheolaeth ariannol gyhoeddus gryf; a
- Rhoi sicrwydd annibynnol i'r rhai sy'n gyfrifol am lywodraethu ar ddigonolrwydd y fframwaith rheoli risg, yr amgylchedd rheolaeth fewnol a chywirdeb y prosesau adrodd ariannol a llywodraethu. Trwy oruchwylio archwilio mewnol ac allanol mae'n gwneud cyfraniad pwysig at sicrhau bod trefniadau sicrhau effeithiol yn eu lle.

Nodir isod grynodedb o'r gwaith a wnaed gan y Pwyllgor yn ystod y flwyddyn i gyflawni hyn. Tarfwyd ychydig bach ar y cyfarfodydd ar ddechrau'r flwyddyn oherwydd y pandemig, ond fe'u hailddechreuwyd gyda chyfarfod mis Gorffennaf yn

defnyddio platform rhithiol. Serch hynny, roedd y Pwyllgor yn awyddus i symud ymlaen â'i waith, a gwnaeth hynny mewn modd amserol.

Gweithgarwch Archwilio Mewnol

- Cymeradwyodd y Pwyllgor Adroddiad Blynyddol Archwilio Mewnol 2019/20 i gynnwys barn flynyddol sicrwydd y Rheolwr Corfforaethol – Archwilio Mewnol ar fframwaith llywodraethu, dulliau rheoli risg a rheolaethau mewnol y Cyngor a oedd wedi bwydo i mewn i'r Datganiad Llywodraethu Blynyddol.
- Ategwyd yr adroddiad uchod gan adroddiadau chwarterol gan y Rheolwr Corfforaethol – Archwilio Mewnol i ddogfennu cynnydd archwilio mewnol trwy gydol y flwyddyn.
- Cymeradwyodd y Pwyllgor Adroddiad Gwrth-dwyll Blynyddol Archwilio Mewnol 2019/20 hefyd, a roddodd grynodedb o'r gwaith gwrth-dwyll archwilio mewnol a wnaed yn ystod y flwyddyn. Roedd hyn yn cynnwys rôl archwilio mewnol yn ymarfer y Fenter Twyll Genedlaethol, a'r penderfyniad i ail-flaenoriaethu adnoddau i waith ar grantiau Covid-19 oherwydd y risgiau ychwanegol roedd y taliadau hyn yn eu creu i'r Cyngor.
- Cafodd Strategaeth a Chynllun Gwaith Archwilio Mewnol y Rheolwr Corfforaethol – Archwilio Mewnol ar gyfer 2020/21 ei gymeradwyo a chafodd y tri adroddiad chwarterol cyntaf yn dogfennu cynnydd yn erbyn y cynllun hwn eu hystyried.
- Cymeradwywyd diweddariad o'r Siarter Archwilio Mewnol i ystyried strwythur staffio newydd y gwasanaeth ynghyd â'r newidiadau angenrheidiol a fabwysiadwyd ar gyfer arferion gwaith oherwydd y pandemig.
- Cymeradwywyd y Strategaeth Archwilio Mewnol hefyd ar gyfer 2021/22 pan fydd y gwasanaeth yn bwriadu parhau i ddefnyddio ffordd o weithio fwy ymatebol seiliedig ar risg oherwydd y pandemig.

Ystyriwyd adroddiadau **Archwilio Allanol Lleol** gan Archwilio Cymru trwy gydol y flwyddyn, gan gynnwys:

- Adferiad Covid-19 – Llythyr Sicrwydd Dros Dro;
- Adroddiad Cynnydd Archwilio Cymru: Archwilio Cymru – Archwiliad o Gynllun Gwella 2020-21 Cyngor Sir Ceredigion;
- Crynodeb Archwilio Blynyddol Cyngor Sir Ceredigion 2020 Archwilio Cymru;
- Adroddiad Cynaliadwyedd Ariannol;
- Adolygiad o'r trefniadau ar gyfer rheoli'r Rhaglen Gyfalaf;
- Cynllun Archwilio Archwilio Cymru 2020-21; a
- Phrosiect Dysgu Covid-19 Archwilio Cymru.

Roedd **adroddiadau cenedlaethol Archwilio Cymru** yn cynnwys:

- Cynaliadwyedd Ariannol Llywodraeth Leol o ganlyniad i Bandemig COVID-19;
- Masnacheiddio mewn Llywodraeth Leol;
- Y Fenter Twyll Genedlaethol yng Nghymru 2018-20;
- System Gwybodaeth Gofal Cymunedol Cymru;
- Llythyr oddi wrth Archwilydd Cyffredinol Cymru at Prif Swyddogion Gweithredol Cyrrff Sector Cyhoeddus ac Uwch Randdeiliaid Llywodraeth Cymru;
- Ystyriwyd ffurflenni Ymateb Rheoli Drafft ar gyfer y canlynol:
  - Masnacheiddio mewn Llywodraeth Leol (6/10/2020);

- 'Gwella ein Perfformiad' Mynd i'r Afael â Thwyll yng Nghymru (30/7/2020);
  - Adolygiad o Fyrddau Gwasanaethau Cyhoeddus (7/10/19);
  - Cysgu Allan yng Nghymru – Problem i Bawb; Cyfrifoldeb i Neb (23/7/2020);
  - Y 'Drws Blaen' i Ofal Cymdeithasol i Oedolion (11/9/19);
  - Cynnydd o ran rhoi'r Ddeddf Trais yn erbyn Menywod, Cam-drin Domestig a Thrais Rhywiol ar waith (21/11/19);
  - Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol: Archwiliad o ddyluniad a gweithrediad Model Gwasanaethau Integredig y Cyngor – Cyngor Sir Ceredigion (20/12/19); a
  - Y Fenter Twyll Genedlaethol yng Nghymru 2018-20 (13/10/20).
- Roedd y Pwyllgor hefyd wedi ystyried Adroddiad ar Grynoded o'r Adroddiad Blynyddol a Chynigion ar gyfer Gwella Archwilio Cymru mewn perthynas ag Effeithiolrwydd Awdurdodau Cynllunio Lleol yng Nghymru, a gafodd ei ystyried yn y cyfarfod Cyn Datblygu ym mis Mehefin 2019 a'i anfon at Archwilio Cymru.
- Cytunodd y Pwyllgor i nodi'r Adroddiad, meysydd i'w gwella, y cynnydd sy'n cael ei wneud gyda gwaith yn 2020-21, ac y dylid cyflwyno Adroddiad diweddarar ar y gwelliannau i'r Pwyllgor ymhen 6 mis i ddangos y meysydd i'w gwella, ynghyd ag adroddiad cenedlaethol posibl pellach gan Archwilio Cymru ar wasanaethau cynllunio. Cytunodd y Pwyllgor hefyd y bydd holl Aelodau'r Pwyllgor Rheoli Datblygu yn cael y wybodaeth ddiweddaraf am y gwaith hwn mewn sesiwn briffio cyn Rheoli Datblygu yn y dyfodol.

Arolygiaeth Gofal Cymru

- Ystyriodd y Pwyllgor Adroddiad Arolygiaeth Gofal Cymru, Cymorth Cynnar, Gofal a Chefnogaeth a Threfniadau Trosglwyddo ar gyfer Plant Anabl, gan amlinellu ei gasgliadau a'i argymhellion. Nododd y Pwyllgor yr Adroddiad er gwybodaeth a meysydd i'w gwella yn 2020-21, a chytunodd y dylid cyflwyno'r cynllun gweithredu i fynd i'r afael â'r materion yn yr adroddiad i'r Pwyllgor i'w ystyried mewn cyfarfod yn gynnar yn 2021.
- Ystyriodd y Pwyllgor Adroddiad Arolygu Blynyddol Arolygiaeth Gofal Cymru 2019-20 ar gyfer y Cyngor.

Estyn

- Roedd y Pwyllgor wedi ystyried llythyr gan Estyn ar waith y Cyngor o ran cefnogi cymunedau dysgu yn yr ysgolion ac unedau cyfeirio disgyblion rhwng Mawrth a Hydref 2020, a gafodd ei gyflwyno i'r Cabinet ar 2 Chwefror 2021.

Roedd gwaith **Cydymffurfiaeth Archwilio Cymru** a adolygwyd yn cynnwys:

- Archwiliad o asesiad Cyngor Sir Ceredigion o berfformiad 2019-20 – Tystysgrif wedi'i derbyn.
- Cynllun Gwella 2019/20 – Tystysgrif Cydymffurfiaeth.

Ystyriaethau Fframwaith Rheoleiddio

- Mae'r Gofrestr Risg Gorfforaethol yn eitem reolaidd ar yr agenda ac yn cael ei hystyried ym mhob Cyfarfod.
  - Oherwydd Pandemig Covid-19, cyflwynwyd Risg Gorfforaethol arfaethedig newydd R018 Covid-19 i'r Pwyllgor yn ei gyfarfod ar 29 Gorffennaf 2020. Roedd Grŵp Arweinyddiaeth y Cyngor wedi ystyried y Gofrestr Risg

Gorfforaethol lawn a chynghorwyd y Pwyllgor i nodi newid yn y sefyllfa ar 10 Mawrth 2020. Diweddarwyd yr Datganiad Llywodraethu Blynyddol (a gymeradwywyd ar 19 Mawrth 2020) yn unol ag argymhellion CIPFA, i gynnwys amlinelliad o ymateb y Cyngor i bandemig Covid-19, a sut roedd wedi effeithio ar weithdrefnau llywodraethu'r Cyngor.

- Gwnaethpwyd addasiadau pellach i'r Datganiad Llywodraethu Blynyddol, fel yr awgrymwyd gan Archwilio Cymru, i egluro sefyllfa'r Cyngor, a chytunodd y Pwyllgor i argymhell i'r Arweinydd a'r Cabinet y dylai Cofnodi o Benderfyniadau Brys Arweinydd y Cyngor (ar gyfer paratoi at gyfer Covid-19 23/3/20, yn unol â Rhan 4 o Gyfansoddiad y Cyngor) gael ei adolygu cyn gynted â phosibl. Adroddwyd yn ôl am hyn i'r Pwyllgor.
- Cytunodd y Pwyllgor ar 29 Gorffennaf 2020 y byddai'r holl risgiau'n cael eu hadolygu erbyn y Chwarter nesaf ac y byddai cyfarfod perthnasol y Pwyllgor Craffu yn gwahodd y Swyddog Arweiniol Corfforaethol – Economi ac Adfywio i'w gyfarfod i hysbysu'r Aelodau am waith y Grŵp Rheoli Arian mewn perthynas â chefnogi busnesau oherwydd y pryder ynghylch nifer y busnesau sy'n mynd i'r wal ar yr adeg hon, ynghyd â'r angen i:
  - Ystyried tueddiadau cadarnhaol o ran gwydnwch yn y dyfodol sy'n wynebu'r sir yn y tymor byr, canolig a hir i gynnwys sir fwy diogel a deinamig;
  - Mynd i'r afael â'r effaith ar yr economi leol mewn perthynas â'r cynnydd yn siopa ar-lein;
  - Cael tueddiadau cadarnhad o ran gwydnwch a pharatoi at y dyfodol.
    - Ar 12 Tachwedd 2020, cytunodd y Pwyllgor y byddai'r Pwyllgor Craffu perthnasol yn ystyried Newid Hinsawdd R012 ac allyriadau gronynnau carbon yn ei Flaenraglen Waith, a nodi y byddai'r risg i'r gwasanaethau cymdeithasol yn sylweddol oherwydd gweithrediadau a ohiriwyd.
    - Gofynnodd y Pwyllgor am ddiweddariad ynghylch a oedd y cyfarfod perthnasol o'r Pwyllgor Craffu wedi ystyried Risg R012 Newid Hinsawdd. Hysbyswyd yr aelodau y disgwylir i adroddiad gael ei gyflwyno i'r Cabinet, ac y byddai'n cael ei gyflwyno wedi hynny i'r Pwyllgor Craffu i'w ystyried.
- Adolygwyd y Fframwaith Llywodraethu mewn gweithgor Aelod/Swyddog ar 18 Rhagfyr 2020 yn unol ag argymhellion Archwilio Cymru a defnyddiwyd y canlyniadau i ddrafftio'r Datganiad Llywodraethu Blynyddol.
- Ystyriwyd y Fframwaith Llywodraethu (Cod Llywodraethu Corfforaethol Lleol a Datganiad Llywodraethu Blynyddol) ac ar 24 Chwefror 2021 cytunodd y Pwyllgor i argymhell i'r Cyngor y dylid cymeradwyo'r Datganiad Llywodraethu Blynyddol Drafft 2020-21 a'r Cod Llywodraethu Corfforaethol Lleol Drafft 2021-2022. Cymeradwywyd y Datganiad Llywodraethu Blynyddol Drafft 2020-21 gan y Cyngor ar 18 Mawrth 2021.
- Mae Cynllun Gweithredu'r Datganiad Llywodraethu Blynyddol yn eitem sefydlog ar yr agenda.

Adroddiadau Ariannol

- Mae'r Adroddiadau Monitro Cyfalaf, Alldro'r Rhaglen Gyfalaf a Gwariant Cyfalaf yn eitemau sefydlog ar yr agenda. Ar 12 Tachwedd 2020, cytunodd y Pwyllgor i nodi'r Adroddiadau ac y dylid cyflwyno'r Adroddiad ar y Rhaglen Gyfalaf i'r pwyllgor bob chwarter, gydag unrhyw ymholiadau ynghylch cynnwys yr Adroddiad i'w cyflwyno i'r Swyddog(ion) cyn y cyfarfod er mwyn iddynt allu mynychu'r cyfarfod.

- Adolygodd y Pwyllgor Ddatganiad o Gyfrifon Blynyddol y Cyngor (hyd at 31 Mawrth 2020) a'r Datganiad Blynyddol ar gyfer Awdurdod Harbwr Ceredigion (hyd 31 Mawrth 2020) cyn eu cyflwyno i'r Cyngor i'w cymeradwyo.
- Derbyniodd y Pwyllgor Adroddiad ar yr Archwiliad o Ddatganiadau Ariannol blynyddol Archwilio Cymru (ISA260) ar gyfer 2019-20 a chafodd y materion sy'n codi o'r Archwiliad eu hystyried.
Penderfynodd y Pwyllgor y dylid anfon llythyr ar frys at y Prif Weithredwr yn mynegi ei bryder bod materion yn parhau i gael eu codi ac oedi yn y Gwasanaeth Ystadau o ran ymateb i ymholiadau Archwilio Cymru. Tynnwyd sylw at hyn dros y pedair blynedd diwethaf yn Adroddiad ISA 260, ynghyd â sut y byddai'n cael sylw, a chytunodd y Pwyllgor y dylid derbyn Adroddiad yn ei gyfarfod nesaf (neu ddilynol) gan y Swyddog Arweiniol Corfforaethol – Economi ac Adfywio, ynghylch materion ISA 260 er mwyn i'r pwyllgor gael sicrwydd bod y materion hyn wedi cael sylw, h.y. gwerthusiadau ac ymatebion i ymholiadau Archwilio Cymru, a sut y cynigir datrys y materion hyn trwy gynllun gweithredu.

Gwaith Arall

- Ystyriodd a nododd y Pwyllgor gynnwys Adroddiad y Swyddog Arweiniol Corfforaethol – Cyswllt Cwsmeriaid ynghylch tor diogelwch data, gan gynnwys Asesiad Swyddfa'r Comisiynydd Gwybodaeth, a byddai Adroddiad diweddariad ar argymhelliad Swyddfa'r Comisiynydd Gwybodaeth yn cael ei gyflwyno i'r Pwyllgor ym Mai 2021.
- Ystyriodd y Pwyllgor Adroddiad Prisio Ystadau, a oedd yn cynnwys y camau y mae angen eu cymryd i sicrhau perfformiad prisio gwell yn 2020-21.
- Cytunodd y Pwyllgor:
  - i nodi'r Adroddiad a'r dull arfaethedig a gyflwynir;
  - y byddai ebost yn cael ei gylchredeg i'r Aelodau bob mis yn amlinellu'r gwaith a wnaed hyd yma yn y cynllun gwella gwasanaeth; a
  - bod yr eitem hon yn cael ei rhoi ar y Flaenraglen Waith er mwyn i'r pwyllgor gael ei ddiweddarau'n flynyddol ar waith y gwasanaeth ar brisiadau
- Ystyriodd y Pwyllgor Adroddiad Blynyddol Amcanion Llesiant a Gwelliant 2019-20. Roedd Adroddiad 2020-21 i'w gyflwyno i'r Pwyllgor cyn iddo gael ei gymeradwyo gan y Cabinet a'r Cyngor, ond nid oedd hyn yn bosibl ar gyfer 2020-21 oherwydd amserlenni ac effaith Covid-19.
- Ystyriodd y Pwyllgor Dystysgrif Cynllun Gwella 2020-21.
- Ystyriodd y Pwyllgor ddiweddariad ar lafar ar y Bil Llywodraeth Leol ac Etholiadau (Cymru) mewn perthynas â:
  - newidiadau arfaethedig i'r Pwyllgor,
  - Rheoliadau Ymgynghori Llywodraeth Cymru i sefydlu Cyd-bwyllgorau Corfforaethol (gofynnwyd i'r Aelodau gyflwyno sylwadau ar yr ymgynghoriad hwn erbyn diwedd Tachwedd 2020 i Swyddog Monitro Iunio ymateb corfforaethol); a
  - Chanllawiau Statudol drafft ar Berfformiad a Llywodraethu Awdurdodau Lleol mewn perthynas â Rhan 6 o'r Bil Llywodraeth Leol ac Etholiadau (Cymru) a gyhoeddwyd gan Lywodraeth Cymru (y disgwylir iddo ddod i ben 3 Chwefror 2021).
- Derbyniodd y Pwyllgor Adroddiad yn tynnu sylw at agweddau ar y Bil Llywodraeth Leol ac Etholiadau (Cymru) drafft sy'n berthnasol i'r Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio, gan gynnwys Ymgynghoriad Llywodraeth Cymru

ar reoliadau i sefydlu Cyd-bwyllgorau Corfforaethol, a chanllawiau statudol drafft ar Berfformiad a Llywodraethu Awdurdodau Lleol mewn perthynas â Rhan 6 o'r Bil.

- Ystyriodd y Pwyllgor Adroddiad y Swyddog Arweiniol Corfforaethol – Cyfreithiol a Llywodraethu ynghylch newidiadau i'r Pwyllgor yn unol â Deddf Llywodraeth Leol ac Etholiadau (Cymru) 2021, a'i effaith ar y Pwyllgor. Nododd y Pwyllgor gynnwys yr Adroddiad a chytuno ar y canlynol;
  - nodi newid enw'r Pwyllgor i'r '*Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio*' ac argymhell i'r Cyngor y dyddiad a ffefrir pan ddylai'r newid enw ddod i rym (yn absenoldeb y Rheoliadau);
  - cyfanswm o 9 Aelod (yn cynnwys 3 Aelod Lleyg annibynnol a 6 Cynghorydd Sir) (Opsw'n 1) oedd yr opsiwn a ffafir o ran ei faint;
  - nodi gofyniad y Pwyllgor i ddewis ei Gadeirydd ac Is-gadeirydd, fel y nodir yn yr Adroddiad;
  - nodi'r gofynion o ran amseriad penodi Aelod Lleyg o'r Pwyllgor yn Gadeirydd ac Is-gadeirydd y Pwyllgor fel y nodir yn yr adroddiad, i'r Pwyllgor Gwasanaethau Democraidd, ac wedi hynny i'r Cyngor; hefyd, i ofyn am gadarnhad os yw Aelod Lleyg yn camu i lawr o'r pwyllgor presennol, a fyddai'n bosibl bod yn Aelod o'r Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio;
  - recriwtio 2 i 4 ymgeisydd fel Aelodau Lleyg yn ystod y broses recriwtio;
  - nodi cyfansoddiad y Panel Dewis Rhestr Fer i'w argymhell i'r Cyngor, ynghyd â nodi os oes rhaid i unrhyw un o'r Cynghorwyr ar y panel ddatgan budd, byddai Aelod arall o'r Pwyllgor Archwilio yn dod yn Aelod o'r panel yn unol â hynny; a
  - nodi'r dogfennau Disgrifiad Rôl a Manyleb y Person ac unrhyw newidiadau sy'n ofynnol, y llinell amser ar gyfer recriwtio a'r rôl yn y dyfodol mewn perthynas â pherfformiad a thrin cwynion.
- Ystyriodd y Pwyllgor adroddiad ar Ymateb Corfforaethol y Cyngor i Ymgynghoriad Llywodraeth Cymru ar Ganllawiau Statudol drafft – Perfformiad a Llywodraethu Prif Gynghorau – Rhan 6 o Ddeddf Llywodraeth Leol ac Etholiadau (Cymru) 2021.
- Ystyriodd y Pwyllgor adroddiad diweddar ar lafar gan y Rheolwr Corfforaethol – Twf a Menter ar y gwaith a wnaed mewn perthynas â Phrasiadau Asedau ers y cyfarfod blaenorol. Gofynnodd y Pwyllgor am ddiweddariad yng nghyfarfod Medi 2021 yn dilyn cyhoeddi'r ISA 260 mewn perthynas â Datganiad o Gyfrifon 2020/21 gan Archwilio Cymru, er mwyn canfod a oedd y mater hwn yn ymwneud â phrasiadau asedau wedi cael sylw yn unol â hynny.
- Ystyriodd y Pwyllgor yn anffurfiol faterion yn ymwneud â gwasanaeth y Crwner.
- Gwahoddwyd y Pwyllgor i weithdy i ddarparu ymatebion i Ymgynghoriad Llywodraeth Cymru ar y Rheoliadau Pŵer Cymhwysedd Cyffredinol (Pwrpas Masnachol) (Cymru) drafft a chynigion ar gyfer Cynghorau Cymuned sy'n bodloni'r meini prawf a ddarperir gyda phŵer i fasnachu.

Mae adroddiadau Archwilio Cymru heb eu derbyn eto gan y Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio yn cynnwys:

- Cynaliadwyedd Ariannol 2020-2021 (cam yr adroddiad drafft – nod i'w rannu Mehefin 2021);

- Adolygiad o'r Gwasanaethau Cynllunio 2020-2021 (ar y gweill, nod i'w gwblhau ddechrau haf 2021);
- Adroddiad yr Archwiliad o Ddatganiadau Ariannol (ISA260) – Tachwedd 2021 a Barn ar Ddatganiadau Ariannol (erbyn 30 Tachwedd 2021);
- Archwiliad o'r Datganiad Blynyddol ar gyfer Awdurdod Harbwr Ceredigion (i'w gynnal Medi-Tachwedd 2021 ar ôl derbyn Datganiad Blynyddol drafft Mehefin/Gorffennaf 2021, cymeradwyo'r archwiliad erbyn 30 Tachwedd 2021); ac
- Ardystio nifer yr hawliadau a derbyniadau grant, fel y cytunwyd â chyrff cyllido (gwaith archwilio Hydref-Rhagfyr 2021).

Rhwydwaith Cadeiryddion Pwyllgor Archwilio Cymru Gyfan

Ar 30 Tachwedd 2020 mynychodd y Cadeirydd a'r Is-gadeirydd gyfarfod Rhwydwaith Cadeiryddion Pwyllgor Archwilio Cymru Gyfan (o bell), a'i nod yw annog:

- Rhannu arfer da.
- Nodi ffyrdd arloesol o gyflawni cyfrifoldebau ffurfiol rôl y Cadeirydd yn effeithiol.
- Y cyfle i gwmpasu materion cenedlaethol a rhanbarthol cyfredol ac yn y dyfodol, ac ymatebion posibl i'r heriau hyn.
- Fforwm i roi a cheisio cyngor rhwng cydweithwyr sy'n wynebu heriau tebyg.
- Cyfle mentora neu ddatblygu ar gyfer Cadeiryddion newydd.

Cynigiodd CIPFA ac Archwilio Cymru eu cefnogaeth i ddarparu hyfforddiant a oedd yn canolbwyntio ar:

1. Cael effaith fel Pwyllgor Archwilio;
2. Rolau'r Aelod Lleyg;
3. Gwybodaeth a sgiliau;
4. Adborth ar waith gwrth-dwyll Archwilio Cymru;
5. Bil Llywodraeth Leol ac Etholiadau (Cymru); a
6. Rôl y Pwyllgor Archwilio – y Datganiad Llywodraethu Blynyddol a'r Datganiad o Gyfrifon

4. Y FLAENRAGLEN WAITH

Lluniwyd blaenraglen waith sy'n cynnwys yr eitemau sefydlog canlynol ar yr agenda:

1. Adroddiadau Diweddaru Cynnydd Archwilio Cymru;
2. Adroddiadau Cynnydd Chwarterol Archwilio Mewnol;
3. Adroddiadau Monitro Rheoleiddio;
4. Adroddiadau Rheoleiddio ar gyfer Craffu;
5. Datganiad Llywodraethu Blynyddol – Adroddiadau Cynnydd y Cynllun Gweithredu;
6. Cofrestr Risg Gorfforaethol;
7. Adroddiad Gwariant Cyfalaf; a
8. Blaenraglen Waith.

Materion eraill: Prisiadau Ystad – fel bod y Pwyllgor yn cael ei ddiweddaru'n flynyddol.

5. CANLYNIADAU A/NEU EFFEITHIAU gwaith y Pwyllgor

Datganiad Llywodraethu Blynyddol

Roedd angen adolygu Datganiad Llywodraethu Blynyddol 2019/20 cyn ei gynnwys gyda'r Datganiad o Gyfrifon ym mis Medi oherwydd effaith y pandemig ar strwythur gwneud penderfyniadau'r Cyngor a darparu gwasanaethau.

Roedd adolygiad o Fframwaith Llywodraethu 2020/21 wedi dangos bod angen:

- Cyngori Aelodau a Swyddogion ymhellach ar yr angen i ddatgan buddiannau mewn sefydliadau sy'n gwrthdaro neu a allai wrthdaro â buddiannau'r Cyngor;
- Parhau i adolygu Aelodau sy'n dal cyfarwyddiaethau, ymddiriedolaethau, neu aelodaeth o gyrff allanol, a phwyllgorau, gan gynnwys adborth a gwerth ychwanegol;
- Parhau i ddiweddarau'r Cod Ymddygiad ar gyfer Swyddogion ac Aelodau;
- Cyngori Swyddogion ymhellach ar yr angen i ddatgan cyfarwyddiaethau a chyflogaeth arall;
- Cyngori Aelodau ar yr angen i ddatgan lletygarwch/rhoddion;
- Cyngori Prif Swyddogion ar yr angen i ddatgan perthnasoedd personol agos â Swyddogion neu Aelodau eraill;
- Diweddarau'r Grŵp Arweinyddiaeth ar e-ddysgu a monitro parhaus e-ddysgu gorfodol o'r modiwl Chwythu'r Chwiban;
- Paratodau parhaus i gydymffurfio â newidiadau Deddf Llywodraeth Leol ac Etholiadau (Cymru) 2021 ac ystyried newidiadau deddfwriaethol;
- Cyhoeddi'r Gofrestr Penderfyniadau Dirprwyedig;
- Adolygiad o'r Polisi Cwynion/Canmoliaeth;
- Darparu hyfforddiant Moeseg a Thwyll;
- Adolygiad parhaus o'r Cynllun Cyhoeddi Rhyddid Gwybodaeth;
- Adolygiad parhaus o'r Polisi Ymgysylltu â'r Gymuned;
- Monitro adborth;
- Cyhoeddi perfformiad gwasanaeth, gan gynnwys data costau a gwerth am arian;
- Gwaith parhaus i gysylltu mesurau Perfformiad Lleol â holl Amcanion Cynllun Busnes Lefel 1;
- Adolygiad parhaus o faint y Pwyllgor Archwilio (y Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio bellach), recriwtio Aelod Lleyg;
- Monitro cynnydd camau gweithredu/argymhellion;
- Gweithdai – i ystyried ymgynghoriadau;
- Cyfarfodydd anffurfiol yn ôl yr angen

Mae'r materion uchod yn cael eu monitro gan y Pwyllgor fel rhan o gynllun gweithredu'r Datganiad Llywodraethu Blynyddol a adroddir i'r Pwyllgor trwy gydol y flwyddyn.

Covid-19

Mae'r Pwyllgor hefyd wedi monitro ac adolygu gwaith y Cyngor mewn perthynas â Covid-19:

- Mae'r Pwyllgor wedi monitro datblygiad y Datganiad Llywodraethu Blynyddol a gafodd ei ddiwygio i ystyried pandemig Covid-19. Mae'r Datganiad Llywodraethu Blynyddol yn cynnwys adran bwrpasol ar bandemig Covid-19 ac mae'n cynnwys cyfeiriad at:
  - o Pwerau dirprwyedig dros dro ar gyfer Prif Weithredwr a Grŵp Arweinyddiaeth y Cyngor trwy ddefnyddio Penderfyniadau Brys ar gyfer penderfyniadau sy'n ymwneud ag ymateb y Cyngor i COVID-19, yn unol â Chyfansoddiad y Cyngor.
  - o Cofnodion o Benderfyniadau Brys, ar gyfer penderfyniadau brys sy'n cael eu gwneud gan Grŵp Arweinyddiaeth Covid-19 ('Grŵp Rheoli Aur'), a gyhoeddir ar wefan y Cyngor;
  - o Adolygu Penderfyniadau Brys yr Arweinydd yn rheolaidd;
  - o Map Ffordd Covid-19 yn amlinellu'r gwasanaethau y mae'r Cyngor yn eu darparu ar hyn o bryd a chynlluniau gwasanaeth;
  - o Y Cyngor yn ffurfio strategaethau a chynlluniau i ystyried y risgiau a achosir gan y pandemig;
  - o Cyfarfodydd o bell rhwng y Rheolwr Corfforaethol – Archwiliad Mewnol a Chadeirydd y Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio yn ystod y pandemig; a'r
  - o Y Swyddog Monitro yn atgoffa Aelodau ac Aelodau annibynnol a gyfetholwyd o'u hymrwymiaid o ran datganiadau o fuddiannau ar gyfer grantiau cyfnod clo Covid-19 uwch ar gyfer busnesau.
- Argymhellodd y Pwyllgor i'r Arweinydd a'r Cabinet y dylai'r Cofnod o Benderfyniadau Brys (ar gyfer Paratoi Covid-19 23/3/20, yn unol â Rhan 4 o Gyfansoddiad y Cyngor) gael ei ddiwygio cyn gynted â phosibl. Adroddwyd yn ôl am hyn i'r Pwyllgor.
- Mae'r Pwyllgor yn monitro ac yn adolygu Cofrestr Risg Gorfforaethol y Cyngor ac yn ystyried y Risg Gorfforaethol arfaethedig newydd R018 Covid-19 yn ei gyfarfod ar 29 Gorffennaf 2020.

Gwasanaeth Ystadau

Roedd y Pwyllgor hefyd wedi gwneud argymhellion er mwyn cynorthwyo gyda'r materion a godwyd yn ISA260 yn ymuned â'r Gwasanaeth Ystadau, megis:

- argymhell bod llythyr yn cael ei anfon at y Prif Weithredwr mewn perthynas â'r Gwasanaeth ac ymholiadau gan Archwilio Cymru, a sut y byddai hyn yn cael sylw – gan benderfynu y byddai adroddiad yn cael ei dderbyn gan y Swyddog Arweiniol Corfforaethol – Economi ac Adfywio.
- ystyried Adroddiad Prisiau Ystadau sy'n cynnwys camau i gyflawni perfformiad prisiau gwell yn 2020-21.
- penderfynu cylchredeg ebost at yr Aelodau bob mis yn amlinellu'r gwaith a wnaed hyd yma yn y cynllun gwella gwasanaeth.
- ychwanegu'r mater at y Flaenraglen Waith er mwyn i'r Pwyllgor gael ei ddiweddarau ar y materion.

6. HUNANASESIAD A SICRWYDD

Ni chynhaliodd y Pwyllgor hunanasesiad.

Mae Canllawiau Ymarferol CIPFA ar gyfer Pwyllgorau Archwilio Awdurdodau Lleol 2018 yn rhoi canllawiau ar swyddogaeth a gweithrediad Pwyllgorau Archwilio mewn awdurdodau lleol. Mae'n cydnabod y dylid barnu effeithiolrwydd Pwyllgor Archwilio yn ôl y cyfraniad y mae'n ei wneud i fusnes yr awdurdod, a'r effaith fuddiol y mae'n ei gael arno.

Credaf fod hyn wedi'i gyflawni, gan fod y Pwyllgor wedi rhoi ei ffocws ar lywodraethu, risg a sicrwydd yn ystod y flwyddyn ac wedi ychwanegu gwerth trwy sicrhau bod trefniadau cadarn ar waith i gefnogi gwelliannau ar draws y Cyngor.

**Y Cyngorydd Rowland Rees-Evans
Cadeirydd – Y Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio – 2020/2021**